

**Zienswijze op de
Notitie Reikwijdte en Detailniveau
Voor
Omgevingseffectrapportage
De Baars**

23 juli 2025

CDA Goirle-Riel

Ineke Wolswijk

Inleiding

Geacht college,

De overstap naar duurzame energie is noodzakelijk en urgent om klimaatverandering tegen te gaan. Deze energietransitie biedt kansen voor verbetering van de luchtkwaliteit en daarmee ook voor de volksgezondheid. Tegelijkertijd mogen nieuwe energieoplossingen niet leiden tot een onevenredige verslechtering van de leefomgeving. De GGD wijst erop dat sommige duurzame energiebronnen, zoals windturbines, lokaal ook gezondheidsrisico's kunnen veroorzaken.

De meeste gezondheidswinst ontstaat wanneer verschillende aspecten in samenhang worden benaderd. Denk aan geluidsbelasting, visuele hinder, de betrokkenheid van omwonenden en het zorgvuldig monitoren en beheren van effecten. In het projectgebied De Baars, en dan met name rondom de Ley bij Goirle, spelen bovendien andere klimaatopgaven, zoals het vernatten van gronden om water langer vast te houden en zo wateroverlast te beperken. De inzet op duurzame energie moet daarom zorgvuldig worden afgewogen tegen andere ruimtelijke en maatschappelijke belangen.

Daarom is het belangrijk dat gezondheid en leefbaarheid een centrale plaats innemen in de Omgevingseffectrapportage (OER). In deze zienswijze formuleren wij heldere randvoorwaarden voor de mogelijke plaatsing van windturbines. Die voorwaarden omvatten bescherming van de gezondheid, het beperken van geluidshinder en visuele impact, het bewaken van economische belangen en het voeren van een eerlijke en volledige gebiedsafweging zonder voorafgaande uitsluiting van delen van het plangebied.

Naast deze inhoudelijke randvoorwaarden zijn ook enkele externe beleidsontwikkelingen relevant voor de timing van de OER. Zo bestaan er signalen dat het plangebied van De Baars geraakt wordt door nieuwe plannen van Defensie, waaronder radarzones en luchtcorridors die beperkingen kunnen opleggen aan windturbineplaatsing. Zonder helderheid hierover bestaat het risico dat onderzoeksinspanningen en participatietrajecten vooruitlopen op regelgeving die het project op fundamentele punten zou kunnen inperken. Wij adviseren dan ook om deze kaders eerst in beeld te brengen en mee te wegen bij de opstart van de OER.

1 Inhoudsopgave

Inleiding	2
1. <u>Inhoudsopgave</u>	3
2. <u>Gezondheid en geluidsbelasting</u>	4
2.1 Normstelling en hinderbeperking	4
2.2 Rekening houden met toekomstige woonontwikkeling	5
2.3 Aanbevelingen	5
3. <u>Visuele factoren en landschappelijke inpassing</u>	5
3.1 Aanbevelingen	6
4. <u>Lokale economie en dierenwelzijn</u>	7
4.1 Economisch belang van recreatie en toerisme	7
4.2 Dierenwelzijn en ecologische rust	8
4.3 Aanbevelingen	8
5. <u>Onderzoeksgebied, afbakening en publiek eigendom</u>	9
5.1 Volledigheid van het onderzoeksgebied	9
5.2 Lokaal draagvlak en eigendom	9
5.3 Aanbevelingen	9
6. <u>Natuuropgaven en ecologische kwaliteit</u>	10
6.1 Aanbevelingen	10
7. <u>Samenvatting</u>	11

2. Gezondheid en geluidsbelasting

2.1. Normstelling en hinderbeperking

De Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) moet expliciet ruimte bieden om maatregelen te onderzoeken en te beschrijven die geluidshinder effectief beperken. Daarbij geldt als uitgangspunt dat gezondheidsschade zoveel mogelijk moet worden voorkomen en niet alleen worden beperkt tot wat wettelijk aanvaardbaar is.

De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en de GGD adviseren een maximale geluidsbelasting van 45 dB Lden voor windturbines bij gevoelige bestemmingen. Uit onderzoek van TNO (2008) blijkt echter dat bij deze waarde nog altijd 13% van de mensen buitenshuis en 5% binnenshuis ernstig gehinderd wordt. Wij achten dit onvoldoende bescherming.

Daarom pleiten wij voor een strengere geluidsnorm van maximaal 42 dB Lden. Dit vormt een realistische balans tussen klimaatambitie en gezondheidsbescherming. Volgens hetzelfde TNO onderzoek leidt een geluidsbelasting van 42 dB Lden tot een aanzienlijke afname van hinder: 7% buitenshuis en 2,5% binnenshuis. In veel gevallen correspondeert deze waarde met een minimale afstand van circa 1000 meter tot woningen.

Voor de nachtelijke uren geldt een verhoogd risico op hinder vanwege lagere achtergrondgeluidniveaus. Lange termijn effecten van geluid op de gezondheid kunnen direct zijn, maar ook indirect door hinder en een verstoorde slaap. Daarom vragen wij om aanvullend een norm van maximaal 36 dB Lnight, conform de richtlijnen en risicodrempels uit het TNO-rapport (2008). De WHO stelt dat hinder toeneemt vanaf 40 dB Lnight en vanaf 45 dB als substantieel moet worden beschouwd. Deze inzichten worden bevestigd door de GGD-Gezondheidsmonitor uit 2016.

Daarnaast moet in de beoordeling expliciet aandacht zijn voor cumulatie van geluid met andere bronnen, zoals verkeer op de A58 en het toenemende vliegverkeer van Vliegbasis Eindhoven en Gilze-Rijen. De gemeente Alphen-Chaam heeft dit aspect ook ingebracht in haar zienswijze op het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD). Het is van belang dat de bijdrage van verkeer en luchtverkeer aan de totale geluidsbelasting in en rond het plangebied De Baars zorgvuldig wordt meegenomen.

2.2 Rekening houden met toekomstige woonontwikkeling

Ook toekomstige woonwijken, zoals de geplande uitbreiding van de Bakertand, moeten bij de beoordeling van geluidsbelasting nu al worden meegenomen. Deze uitbreidingen liggen binnen de verwachte stedelijke contouren van Goirle en dienen daarom te worden aangemerkt als gevoelige bestemmingen.

Dat betekent dat ook voor deze toekomstige locaties de geluidsnormen van maximaal 42 dB Lden (overdag) en 36 dB Lnight ('s nachts) moeten gelden. Door deze gebieden nu al mee te nemen in de afstandstoets en milieueffectbeoordeling, kunnen acceptatieproblemen, bezwaarprocedures of dure herstelmaatregelen achteraf worden voorkomen. Dit past binnen het uitgangspunt van een zorgvuldige, vooruitziende en gebiedsgerichte ruimtelijke afweging.

2.3 Aanbevelingen

- Vergroot de afstand tussen windturbines en gevoelige bestemmingen tot tenminste 1000 meter - of verder als de uitkomsten van het lopende RIVM-onderzoek naar de relatie tussen windmolens en gezondheid daar aanleiding toe geven. Hanteer, ook voor toekomstige woonwijken, de normen van maximaal 42 dB Lden en 36 dB Lnight (overeenkomstig een afstand van tenminste 1000 meter);
- Beperk nachtelijke geluidproductie door verlaging van het toerental of tijdelijke stilstand van turbines in de nachtelijke uren;
- Voorzie in aanpassing of tijdelijke stilstand bij specifieke weersomstandigheden waarin piekbelasting optreedt (zoals bij lage bewolking of temperatuurinversie);
- Pas de best beschikbare geluidsreducerende technieken toe;
- Houdt hierbij rekening met cumulatie van geluid met andere bronnen, waaronder vliegverkeer en verkeer op de A58;
- Anticipeer op mogelijke overlast door preventieve ruimtelijke inpassing en voorkom verdere maatschappelijke onrust.

3. Visuele factoren en landschappelijke inpassing

De visuele impact van windturbines heeft aantoonbare invloed op de leefkwaliteit. Onderzoek wijst uit dat zichtbare windturbines gevoelens van stress, irritatie en verminderde tevredenheid over de woonomgeving kunnen veroorzaken. Zo heeft het RIVM in 2022 een verkennend onderzoek verricht naar de relatie tussen windturbines en hinder, gezondheid en slaapverstoring. Omdat het verkennend onderzoek gebaseerd is op

inmiddels verouderde literatuur, verricht het RIVM momenteel in opdracht van de Ministers van EZK en IenW een nieuw onderzoek, waarbij ook de GGD's en andere stakeholders zijn betrokken. De resultaten van het onderzoek worden in 2026 verwacht.

De GGD en de Lokale Referentiegroep onderstrepen het belang van visuele rust, herkenbare schaalverhoudingen en het behoud van open zichtlijnen in het landschap. Dit geldt in het bijzonder voor het overgangsgebied tussen de dorpsrand van Goirle en het open buitengebied in het plangebied.

Wij pleiten voor een maximale tiphoogte van 150 meter als voorwaarde voor landschappelijke inpassing (vergelijkbaar met de 4 bestaande windmolens aan de Kattenberg). Deze hoogte is beter verenigbaar met het kleinschalige, open landschap en zorgt ervoor dat turbines niet visueel dominant aanwezig zijn in het blikveld van bewoners en recreanten.

Verder vragen wij om een belevingsonderzoek onder inwoners, zodat niet alleen technische zichtstudies maar ook de daadwerkelijke ervaring van de omgeving wordt meegewogen. Bij voorkeur zou dit onderzoek kunnen aansluiten bij het lopende RIVM-onderzoek, waarvan de resultaten eind 2026 worden verwacht.

Ook wijzen wij erop dat een groot deel van het plangebied binnen een radarzone van Defensie valt en mogelijk in een luchtcorridor voor militaire luchtvaartactiviteiten. Dit kan leiden tot beperkingen op de maximale tiphoogte van windturbines. Wij adviseren om deze defensievoorwaarden expliciet te onderzoeken en mee te nemen bij de technische en ruimtelijke haalbaarheid. Zonder duidelijkheid over deze beperkingen is het te vroeg om locaties of tiphoogtes vast te leggen. Wij adviseren daarom om deze defensievoorwaarden eerst in kaart te brengen voordat verdere ruimtelijke keuzes worden gemaakt.

3.1 Aanbevelingen

Visuele inpassing:

- Beperk slagschaduw tot het minimum en programmeer stilstandvoorzieningen bij overschrijding van richtwaarden;
- Voer een zichtanalyse uit vanuit dorpsranden, recreatiegebieden, natuurkernen en beoogde nieuwbouwlocaties;
- Breng cumulatieve visuele belasting in beeld, met name in combinatie met bestaande elementen zoals de A58;
- Bevorder visuele ordening door turbines in lijnopstellingen te plaatsen, om versnippering van het landschap te voorkomen;

- Neem de toekomstige wijkuitbreiding van de Bakertand nadrukkelijk mee in de visuele effectbeoordeling.

Visuele Inpassing:

- Hanteer een maximale tiphoogte van 150 meter;
- Gebruik visuele rust, zichtlijnen en landschapskwaliteit als toetsingskaders;
- Voer een belevingsonderzoek uit onder inwoners en sluit daarbij zo mogelijk aan bij het RIVM-onderzoek, waarvan de uitkomsten in 2026 worden verwacht; wacht in ieder geval de nieuwe RIVM richtlijnen af, omdat RIVM zelf aangeeft dat de huidige richtlijnen achterhaalde uitgangspunten heeft (zie website RIVM).
- Beperk slagschaduw en visuele overbelasting door een zorgvuldige ruimtelijke inpassing.

4. Lokale economie en dierenwelzijn

4.1 Economisch belang van recreatie en toerisme

Binnen het plangebied bevindt zich een van de belangrijkste economische en recreatieve dragers van de regio: Safaripark De Beekse Bergen en Speelland, gelegen in het hart van het plangebied in de gemeente Hilvarenbeek. Het park trekt jaarlijks ruim een miljoen bezoekers en speelt een sleutelrol in werkgelegenheid, toerisme en regionale uitstraling.

De positionering van het park is sterk afhankelijk van de totaalbeleving: rust, natuur, landschap en visuele openheid zijn essentiële kernwaarden. Windturbines in de nabijheid kunnen deze waarden aantasten. De exploitant hanteert daarom een afstandsnorm van minimaal 800 meter tot windturbines. De genoemde effecten sluiten bovendien aan bij de hinderbeperkingen zoals beschreven in hoofdstuk 2 (geluid) en hoofdstuk 3 (visuele inpassing) en verdienen in dit geval aandacht vanwege het directe economische belang van recreatie.

Wij vragen om deze afstand als ondergrens te hanteren en waar mogelijk een grotere afstand na te streven. De impact op het park moet expliciet worden meegenomen in de Omgevingseffectrapportage als economisch en landschappelijk belang van regionale betekenis. Zoals eerder benoemd bij landschappelijke inpassing, is het behoud van visuele rust hierbij een belangrijk toetsingscriterium.

4.2 Dierenwelzijn en ecologische rust

Het safaripark huisvest een groot aantal soorten, waaronder olifanten, neushoorns, giraffen en andere gevoelige fauna en heeft een fokprogramma voor de instandhouding van diersoorten die met uitsterven worden bedreigd. Deze dieren zijn aantoonbaar gevoelig voor laagfrequent geluid, trillingen en visuele prikkels. Windturbines in de directe omgeving kunnen leiden tot stressreacties, verstoring van gedrag of belemmering van voortplanting.

Wij achten het daarom noodzakelijk dat de effecten op dierenwelzijn en ecologische rust expliciet worden onderzocht in het kader van de Omgevingseffectrapportage (OER). Dit vraagt om een gebiedsspecifieke analyse, afgestemd op de aanwezige fauna in het park.

4.3 Aanbevelingen

Recreatie en toerisme:

- Respecteer een minimale afstand van 800 meter tot de grenzen van Safaripark De Beekse Bergen;
- Onderzoek de impact op recreatiebeleving, landschappelijke setting en toeristische aantrekkingskracht;
- Voorkom visuele dominantie van windturbines in het park en de directe omgeving;
- Stimuleer een vroegtijdige dialoog tussen initiatiefnemers en parkbeheer over ruimtelijke afstemming en mogelijke stroomafname.

Dierenwelzijn en ecologie:

- Neem een afzonderlijk rapport op over akoestische en visuele effecten van windturbines op fauna binnen het safaripark;
- Raadpleeg ecologen, dierenartsen en gedragsdeskundigen bij het opstellen van deze analyse;
- Onderzoek aanvullende mitigerende maatregelen, zoals extra buffering, monitoring of aanpassing van turbinewerking;
- Hanteer het voorzorgsprincipe: zolang nadelige effecten op dierenwelzijn niet met zekerheid zijn uitgesloten, dienen beschermende maatregelen het uitgangspunt te zijn.

5. Onderzoeksgebied, afbakening en publiek eigendom

5.1 Volledigheid van het onderzoeksgebied

Om recht te doen aan de opgave van een integrale effectbeoordeling, moet de OER het volledige plangebied De Baars omvatten, inclusief een bufferzone van minimaal 250 meter rondom. Alleen dan kunnen effecten op omliggende woonwijken, natuurgebieden en toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen op een zorgvuldige manier worden meegenomen.

Eerder uitgesloten zones mogen niet bij voorbaat worden weggelaten. Slechts op basis van objectieve criteria, zoals geluidsbelasting, visuele impact en ecologische waarde, kan een rechtvaardige locatiekeuze worden gemaakt. Een volledige gebiedsafbakening is essentieel om tot een evenwichtige, gebiedsgerichte afweging te komen zoals beoogd in de OER.

Daarbij is het van belang dat de ruimtelijke verdeling van lasten en effecten eerlijk plaatsvindt tussen aangrenzende gemeenten. De huidige uitsluiting van delen van Hilvarenbeek, zonder onderbouwde ruimtelijke motivatie, leidt tot een onevenredige ruimtelijke belasting van Goirle en tast het draagvlak voor de regionale energiedoelen aan.

5.2 Lokaal draagvlak en eigendom

De energietransitie is niet alleen een technische, maar ook een maatschappelijke opgave. In het plangebied De Baars is het publieke eigendom van het project geborgd: eventuele opbrengsten komen ten goede aan lokale coöperaties en overheden. Deze opbrengsten kunnen bijdragen aan lokaal draagvlak en participatie en vormen daarmee een waardevolle sociaal-maatschappelijke component van het project.

Tegelijkertijd is het cruciaal dat de ruimtelijke beoordeling objectief blijft en uitsluitend gebaseerd wordt op inhoudelijke criteria zoals geluid, landschap, natuur en gezondheid. Eigendomsstructuur en financiële opbrengsten mogen hierin geen rol spelen. Alleen op die manier kan de OER rekenen op bestuurlijke legitimiteit en maatschappelijk vertrouwen.

5.3 Aanbevelingen

- Maak in het OER-proces expliciet onderscheid tussen ruimtelijke beoordeling en eigendoms- of opbrengststructuur;
- Voorkom dat financiële belangen eenzijdig richting geven aan locatiekeuzes;
- Borg transparantie in het besluitvormingsproces om lokaal draagvlak te behouden.

6. Natuuropgaven en ecologische kwaliteit

In het gebied rondom De Ley bij Goirle spelen meerdere klimaat- en natuuropgaven, zoals het bevorderen van biodiversiteit, het vasthouden van water in het landschap en het herstel van een gezonde bodem- en waterhuishouding. Deze doelstellingen zijn verankerd in onder meer de kaders van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en het Brabants Programma Natuur.

De Omgevingseffectrapportage (OER) moet expliciet onderzoeken of, en op welke wijze, windturbines invloed hebben op deze ecologische doelstellingen. Denk hierbij aan mogelijke effecten op vogels en vleermuizen, verstoring van habitats of corridors, veranderingen in bodemstructuur en hydrologie, of aantasting van kwetsbare zones zoals natte graslanden en broedgebieden langs de Ley. Ook de landschappelijke en ecologische samenhang tussen natuurgebieden dient als beoordelingscriterium te worden meegenomen.

Tegelijkertijd vragen wij om te verkennen of natuurontwikkeling en duurzame energieopwekking onder voorwaarden zorgvuldig gecombineerd kunnen worden. Hierbij is het essentieel dat deze functies elkaar niet ruimtelijk verdringen of ecologische doelen ondermijnen. Een integrale systeembenadering en afstemming op gebiedsniveau zijn cruciaal om beleidsdoelen op het gebied van natuur, water en klimaat niet te frustreren.

6.1 Aanbevelingen

- Onderzoek in de OER expliciet de effecten van windturbines op biodiversiteit, ecologische verbindingen, habitatkwaliteit en lokale flora en fauna;
- Breng mogelijke verstoring van waterhuishouding, bodemstructuur en kwetsbare ecologische zones, zoals natte graslanden of broedgebieden, in kaart;
- Voorkom versnippering van natuurgebieden en verlies van ecologische samenhang;
- Verken onder welke voorwaarden natuurontwikkeling en energieopwekking zorgvuldig gecombineerd kunnen worden;
- Hanteer het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en het Brabants Programma Natuur als inhoudelijk kader voor ecologische beoordeling en ruimtelijke afstemming.

7. Samenvatting

Deze zienswijze bevat voorwaarden en aanbevelingen voor een zorgvuldige afweging bij de mogelijke plaatsing van windturbines in het gebied De Baars. Hieronder vatten wij de belangrijkste punten per thema samen:

Gezondheid en leefbaarheid centraal

Hanteer strengere geluidsnormen: maximaal 42 dB Lden (overdag) en 36 dB Lnight (nacht). Neem ook toekomstige woonwijken, zoals de uitbreiding van de Bakertand, mee in de geluidsbeoordeling. Voorkom cumulatie van geluid met verkeer (A58) en vliegverkeer (Gilze-Rijen en Eindhoven).

Betrokkenheid en draagvlak

Inwoners maken zich zorgen over de grootte, horizonvervuiling, slagschaduw en geluidhinder. Maar ook of ze wel door de overheid betrokken worden bij het maken van plannen. Voor de gezondheidsbeleving van de inwoners en draagvlak in de samenleving is het van belang dat de inwoners van plan tot besluit en uitvoering mee kunnen denken. Betrek daarom de inwoners bij alle stappen en ga/blijf met hen in gesprek.

Ruimtelijke afstand en hinderbeperking

Vergroot de afstand tot gevoelige bestemmingen (o.a. woonwijken) tot een afstand van tenminste 1000 meter. Pas geluidsreducerende technieken toe. Overweeg stilstand of toerentalverlaging bij ongunstige weersomstandigheden zoals temperatuurinversie of lage bewolking.

Visuele inpassing

Hanteer een maximale tiphoogte van 150 meter. Behoud zichtlijnen en landschappelijke openheid. Beperk slagschaduw, voer zichtanalyses uit en betrek belevingsonderzoek onder inwoners en sluit aan bij het nieuwe RIVM-onderzoek, waarvan het resultaat eind 2026 wordt verwacht.

Defensie en luchtruim

Breng beperkingen zoals radarzones en luchtcorridors in beeld voordat locatiekeuzes worden vastgelegd. Houd rekening met eventuele hoogtebeperkingen door militaire luchtvaart.

Recreatie en economie

Respecteer een minimale afstand van 800 meter tot Safaripark De Beekse Bergen. Onderzoek effecten op recreatiebeleving en visuele rust. Verken samenwerking met het park als mogelijke afnemer van lokaal opgewekte energie.

Dierenwelzijn

Voer een specifieke analyse uit naar akoestische en visuele effecten op fauna in het safaripark. Betrek ecologen, dierenartsen en gedragsdeskundigen. Hanteer het voorzorgsprincipe waar risico's niet met zekerheid zijn uit te sluiten.

Volledig onderzoeksgebied

Neem het gehele plangebied De Baars en een bufferzone van 250 meter mee in de OER. Herbeoordeel eerder uitgesloten delen, zoals delen van Hilvarenbeek, op basis van objectieve criteria.

Objectieve besluitvorming

Maak expliciet onderscheid tussen ruimtelijke beoordeling en eigendoms- of opbrengststructuur. Laat financiële belangen geen rol spelen bij de locatiekeuze.

Natuur en ecologie

Onderzoek effecten op biodiversiteit, hydrologie, habitatkwaliteit en ecologische samenhang. Verken onder welke voorwaarden natuurontwikkeling en windenergie kunnen samengaan. Hanteer hierbij de kaders van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en het Brabants Programma Natuur.

Met vriendelijke groet,

Namens CDA Goirle-Riel,

Ineke Wolswijk, raadslid
Eric van Daal, commissielid